Taina Vallander

11.5.2020

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntönne pe 8.5.2020

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta, HE 65/2020 vp

- Lakiesityksessä esitetetty kansainvälistä suojelua hakeneen henkilön työnteko-oikeuden väliaikainen laajentaminen poistamalla karenssiaika on perusteltu.
- Väliaikainen työnteko-oikeuden keston laajentaminen siten, että oikeus työskennellä jatkuisi täytäntöönpanokelpoisesta maastapoistamispäätöksestä huolimatta, on myös perusteltu.
- Kausityövoiman saapuminen Suomeen on estynyt rajaliikenteen rajoitusten takia. Kausityövoimaa tarvitsevien alojen työvoiman kohtaannon esteitä tulisi purkaa ensisijaisesti Suomen rajojen sisäpuolella.
- Kansainvälistä suojelua nauttivien työntekijöiden kohdalla tulee soveltaa samoja työehtoja ja työlainsäädäntöä kuin suomalaisten työntekijöiden. STTK pitää tärkeänä, että myös ulkomaalaislain väliaikaisessa työnteko-oikeuden laajentamisessa huomioidaan työehtojen asianmukainen valvonta, varmistamalla esimerkiksi työsopimusten ennakkotarkastus.
- Lakimuutoksen väliaikaisuus liittyy poikkeustilanteeseen. Sen tarkoituksena on turvata ruokahuollon alkutuotanto eli tuleva satokausi vuoden 2020 osalta.

Koronakriisi tulee aiheuttamaan akuuttia työvoimapulaa erityisesti kausityövoimasta riippuvaisilla aloilla, kuten huoltovarmuuden kannalta keskeisissä maatalouden ja luonnonvara-alojen tehtävissä. Arvioiden mukaan kausityöhön tarvitaan jopa 15 000 työntekijää, jotka on jo pitkään rekrytoitu enimmäkseen EU:n ulkopuolisista maista.

Koronapandemian kehityksen ennakoimattomuuden vuoksi rajaliikenteen rajoitusten laajamittainen purkaminen ei ole vielä perusteltua, vaikka Suomeen saapuville työntekijöille olisikin mahdollista järjestää karanteenia vastaavat olosuhteet. Myös Euroopan unioni on omassa tiekartassaan suosittanut ulkorajojen rajoitusten purkamista viimeisenä toimenpiteenä. Lisäksi kausityövoiman rekrytointi kolmansista maista on osoittautunut haasteelliseksi lähtömaiden asettamien matkustusrajoitusten vuoksi.

Taina Vallander 11.5.2020

Suomen sisäistä työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon helpottamista on näistä syistä pidettävä ensisijaisena vaihtoehtona kausityövoiman varmistamiseksi. Lisäksi STTK pitää tärkeänä, että maahantulijoiden osalta pitäydytään Työ- ja elinkeinoministeriön laatimassa listauksessa huoltovarmuuden kannalta kriittisistä tehtävistä ja toimialoista. Terveydenhuollon sekä hoitotyön ammattihenkilöiden tehtäviä ei tule huoltovarmuuden näkökulmasta käsitellä yhdessä muiden alojen työvoimatarpeen kanssa. Hoitotyössä kielitaidon merkitys on asiakas- ja työturvallisuuden näkökulmasta korostunut erityisesti tartuntataudin leviämisen estämisessä. Kielitaidoton työntekijä aiheuttaa hoitotyössä turvallisuusriskin. Hoitotyön avustavat tehtävät, kuten liinavaatehuolto ja siivous voivat olla mahdollisia heikommallakin kielitaidolla.

STTK pitää perusteltuna väliaikaista työnteko-oikeuden keston laajentamista siten, että oikeus työskennellä jatkuisi täytäntöönpanokelpoisesta maastapoistamispäätöksestä huolimatta niin kauan kuin oikeus vastaanottopalveluihin säilyy. Maastapoistumispäätösten täytäntöönpano koronapandemian olosuhteissa saattaa olla joko mahdotonta tai hyvin vaikeaa.

STTK pitää tärkeänä, että kaikkien työttömien työnhakijoiden, lomautettujen sekä opiskelijoiden yhdenvertainen mahdollisuus hakea avoinna olevia kausityöpaikkoja toteutuu. Työvoiman saantia kausityöhön tulisi ulkomaalaislakiin tehtävien väliaikaisten muutosten lisäksi helpottaa myös muilla keinoin. Kansainvälisten opiskelijoiden oleskelulupia päättyy 30.9.2020 mennessä 5690 ja 31.12.2020 mennessä 6 440. Potentiaalista työvoimaa voi olla myös kotimaisista opiskelijoista ja työttömistä/lomautetuista.

Palkkatuen käyttöön liittyvä väliaikainen koronakriisin kestoon sidottu jousto voisi niin ikään tukea akuutista työvoimapulasta kärsiviä kausiluontoisia aloja. Esimerkiksi kausiluontoisille aloille annettu automaattinen oikeus käyttää palkkatuettua työtä koronakriisin ajan, palkkatuen käytön laajentaminen alan opiskelijoihin sekä palkkatuen väliaikainen laajentaminen koskemaan lomautettuja voisi helpottaa työvoimapulaa. STTK pitää myös tärkeänä, että työttömille luodaan väliaikainen mahdollisuus ottaa vastaan kausiluontoista työtä menettämättä ansiosidonnaista työttömyysturvaa koronaepidemian aikana.

Työsuhteen ehtojen perustuttava työehtopimuksiin ja työlainsäädäntöön

Lähtökohtaisesti ulkomaisille työntekijöille, myös kansainvälistä suojelua hakeneiden henkilöiden kohdalla tulee soveltaa samoja työehtoja ja työlainsäädäntöä kuin suomalaisille työntekijöille.

Taina Vallander 11.5.2020

Tiloilla voi tulla sovellettavaksi esimerkiksi maaseutuelinkeinojen työehtosopimus, jonka piirissä ovat avomaaviljelytiloilla ja niiden yhteydessä jatkojalostuksessa ja pakkaamoissa, maatilatalouden lomitustoiminnassa, eläintiloilla sekä muissa maaseutuelinkeinoja harjoittavissa yrityksissä työskentelevät työntekijät.

STTK pitää tärkeänä, että myös ulkomaalaislain väliaikaisessa työnteko-oikeuden laajentamisessa huomioidaan työehtojen asianmukainen valvonta, varmistamalla esimerkiksi työsopimusten ennakkotarkastus. Kansainvälistä suojelua hakeneiden joukossa voi olla erityisen haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, jotka voivat olla alttiita erilaiselle hyväksikäytölle. Suomessa tulee vuosittain julki useita ulkomaiseen kausityövoimaan liittyviä kiskonnan kaltaiseen työsyrjintään, työntekijöiden asumisoloihin tai palkkaukseen liittyviä väärinkäytöksiä.

Kansainvälistä suojelua hakeneen henkilön työllistymishalukkuus väliaikaisen lainsäädännön puitteissa, ei saa heikentää henkilön oikeusturvaa tai mahdollisuuksia saada myönteinen turvapaikkapäätös Suomessa.

STTK ry

Lisätietoja Taina Vallander, johtaja
taina.vallander@sttk.fi
p. +358 40 1841 464